

Þróunarstarf um kennslu í Þjóðskóginum í Þjórsárdal

September 2011
Bolette Höeg Koch

Markmið verkefnis samkvæmt umsókn:

Verkefninu er ætlað að auka reynslu nemenda af skógi, skógarvinnu, styrkja vitund þeirra um gildi og nýtingu skóga á Íslandi og efla samstarf við foreldra í kringum nám og störf í skógi. Þegar Þjórsárskóli hóf kennslu í Þjóðskóginum í Þjórsárdal höfðu eingöngu 5% nemenda nýtt sér skóginn til útivistar með fjölskyldu sinni. Í umræðum kom fram að nemendur höfðu mjög litla eða enga reynslu af skógarvinnu. Það styrktist síðar í vinnu nemenda, þegar þeim voru kennd vinnubrögð í skóginum, s.s. grisjun, kvistun og að sækja sér efnivið í nytjahluti. Samstarf skólans við foreldra var nánast eingöngu í gegnum foreldrasamtöl, skemmtanir - þar sem foreldrar voru áheyrendur og þegar foreldrar voru kallaðir inn á umræðufundi um málefni innan skólans. Með starfi í skóginum hefur tekist að virkja foreldra með í nám nemenda. Foreldrar koma í skógarvinnu þrisvar á ári með nemednum og starfsmönnum. Síðan eru vinnudagar og námskeið fyrir foreldra þar sem ætlunin er að efla foreldra í þátttöku í námi nemenda og tengja betur samfélagið við skólastarf. Nemendur og fjölskyldur þeirra eiga samskipti og samverustundir í skóginum, vinna með efni hans, nýta skógarefni í leiktæki fyrir skóla og opin svæði í sveitarfélaginu, nytjahluta og skemmtunar. Í skógarvinnu er ýtt undir nýsköpunarþátt námsins. Nemendur læra að efla hugmyndaflug og leita lausna á vandamálum sem nauðsynlegt er að leysa á staðnum. Þannig nýtir skólinn umhverfið í nýsköpunarmennt. Menning samfélagsins er tengd landbúnaði og hefur skólinn útbúið þema í tengslum við réttir sem aðrir skólar gætu haft gagn af. Einnig umhverfislæsi og að geta bjargað sér í náttúrunni mikilvægur þáttur sem verið er að efla meira innan skólans í tengslum við útikennslu og tengingu við Björgunarsveit svæðisins. Öll þessi verkefni þarf að meta markviss og hafa í þeim skýr markmið sem eftir er að tengja betur námskrám og flokka eftir efnispáttum og verkefnum. Það verður gert í þessu verkefni.

Markmið verkefnis í stuttu máli.

Að útbúa handbækur/kennsluleiðbeiningar um verkefni sem skólinn hefur þróað síðustu ár og geta nýst öðrum skólum. Sérstök áhersla á verkefni sem tengja samfélag og skóla í gegnum fjölskyldur og gesti skólans í ákveðnum viðburðum. a. réttarþema, b. jólaferð í skóginn og nýtingu jólatrjáa í nýsköpunarmennt, c. kynning og námskeið fyrir íbúa/foreldra, d. vinnudagur í skóla/skógi,

Að skjalfesta markmið með skógarkennslu og hvernig markmiðin eru metin fyrir hvern og einn nemenda.

Að kennarar kynnist fjölbreyttum námsmatsaðferðum og noti a.m.k. eina nýja aðferð í vinnu sinni.

Að efla þátttöku foreldra í starfi skólans og um leið þekkingu þeirra á kennslusvæðinu í Þjórsárdal.

Að til verði samræmt námsmat innan skólans sem nýtist öðrum skólum við úti/skógarkennslu.

Leiðir sem valdar voru til að ná markmiði, Frávik miðað við áætlun verkefnisins, Helstu hindranir sem upp komu við vinnu verkefnisins og Helsti ávinningur af vinnu við verkefnið, jákvæð atriði sem fylgdu í kjölfar eða samhliða verkefnisvinnu:

Þróunarstarf um kennslu í Þjóðskóginum í Þjórsárdal

Að verkefninu kom allt starfsfólk Þjórsárskóla, Ólafur Oddsson og Jóhannes H. Sigurðsson Skýrsla um samstarfsverkefni Þjórsárskóla og Skógræktarinnar. Vinna var margþætt og er hér á eftir er reynt að lýsa hinum ýmsu atburðum sem verkefnið bauð upp á. Aftast í skýrslunni er samningur við Skógræktina og mat á henni. Vinnudagur á skólalóðinni, námskeið, útilega, jólaferð og réttarþema er hér lýst í máli og myndum.

Nemendur og starfsfólk í vinnu við skólalóðina

Vinnudagur á skólalóðinni – skógardagur 29. sept. 2010.

Afrakstur vinnudagsins er á skólalóðinni. Þar eru nú tvær jafnvægisslár, stiklur til að hoppa á milli, ræðupúlt, vinnustólpar og bekkir komnir í krakkakofa. Nemendum var skipt í vinnuhópa með einum kennara á hóp. Hver hópur hafði ákveðin verkefni eins og kemur fram á yfirliti skipulagsins. Vegna veðurs var ekki hægt að pússa borð/bekk og vegna starfsmanna þurfti að breyta hópum og fækka verkefnum. Hætt var við verkefni: Klippa greinar í mosaík, skoða tré við veginn og mælingar á trjám. Eldri nemendur unnu úti þrátt fyrir veður en yngri nemendur fóru inn í skóla í önnur verkefni.

Allir að tálka

Grillaði pizzur yfir eld

Námskeið og kynning fyrir foreldra

Opinn dagur var haldinn í skólanum 2. september 2010 frá kl. 14 til 18. Það voru starfsmenn skólans sem höfðu daginn áður undirbúið opinn dag með því að útbúa sýnishorn af verkefnum og ákveða hlutverkaskipti. Daginn sóttu 31 gestur og unnu margvísleg verkefni úr skógaufni s.s. kolla, bekki, ausur, lærðu tálgutækni, skeftuðu eldhúsáhöld, smíðuðu borð með bekkjum, elduðu pizzur yfir eldi og fengu ketilkaffi. Starfsmenn skólans leiðbeindu í verkefnum, ræddu við gesti og kynntu þeim skógarvinnu í skólanum. Þetta var sérlega vel heppnaður dagur sem hefur borið hróður skólans víða og orðið til þess að leitað hefur verið til skólans um verkefni.

Jólaferð í skóginn og úrvinnsla

Þátttaka foreldra í jólaferð var góð, þ.e. af 27 heimilum sem standa á bak við skólann komu foreldrar frá 11 heimilum. Foreldrar tóku þátt í skólastarfinu í skóginum þennan dag, kynntust svæðinu og þáðu veitingar.

Nemendur hafa búið til ýmsa hluti úr gömlum jólatrjám. Má þar nefna skartgripahengi, krús, ausu, skrautmuni og snaga.

Krúsir og kertastjaki

Skraut og mósaíkmynd

Útilega með nemendum, starfsmönnum og foreldrum

Skólaárið hófst með útilegu í skóginum. Þar komu foreldrar til aðstoðar, lánuðu búnað og voru sem viðbót við starfsmenn skólans. Árið 2009 voru 8 foreldrar sem gistu og 2 voru til aðstoðar að degi til. Haustið 2010 gistu 6 foreldrar og 5 voru til aðstoðar að degi til og fram á kvöld. Það varð aukning um eitt foreldri en samsetning hópsins breyttist. Þannig voru fleiri foreldrar sem tengdust yngri börnum í seinni ferðinni. Eldri nemendur virðast hafa öðlast sjálfstæði og kjark til að vera án foreldra í skógarumhverfi.

Verkefni í skógarútilegunni voru meðal annars að safna saman efnivið fyrir smíðavinnu vetrarins. Lítið hefur verið keypt inn eftir það. Þar má meðal annars nefna margs konar skeftun, áhöld, krúsir og hillur.

Unnið í skóginum

Nemendur að borða

Námskeið um námsmat

Haldið var námskeið á starfsdögum að hausti 2010 í samstarfi við Flúðaskóla. Unnin voru verkefni á haustönn og síðan endað á námskeiði aftur í nóvember. Það var Ragnheiður Hermannsdóttir sem kenndi á námskeiðinu. Allir kennarar skólans sóttu námskeiðið og unnu að námsati hver í sinni grein, unnu námskvarða og leiðsagnarmat. Ætlunin var að yfirfæra þá kunnáttu yfir í skógarvinnu og verkefni í skógi. Það er ennþá í vinnslu og verður unnið áfram á næsta skólaári.

Meira samstarf við Flúðaskóla um námsat í skógarkennslu var ekki þetta skólaár eins og til stóð. Einnig reyndist erfiðara en búist var við að innleiða samræmt námsmat innan skólans og verður unnið áfram að því á næsta skólári.

Vinnudagur í skógi

Vinnudagur í skóginum var fléttaður inn í verkefni í tengslum við útilegu að hausti. Þá voru verkefni nemenda að grisja stíga og kortleggja skógarafurðir, s.s. berjasvæði, ákveðnar trjátegundir og fleira sem gæti nýst skólanum í öðrum verkefnum. Verkefnin voru ekki metin út frá hverjum og einum

nemenda eftir skógardag, heldur metið í verkefninu jafnóðum og nemendur fengu tilsögn út frá þeirra getu og þekkingu. Í ljós kom að nauðsynlegt er að brjóta upp einstök verkefni svo nemendur vinni í stuttum lotum í hverju fyrir sig.

Nemendur og starfsmenn í Skaftholtsréttir

Réttarþema

Í eina viku að hausti hverju er unnið í þemavinnu í tengslum við réttir. Upphafið að þemavikunni er þörf skólans til þess að mæta áhugasviði nemenda og samféluginu þessa vikuna. Áður voru nemendur svo uppteknir af fjallferðum og réttum að hefðbundin kennsla var erfið. Ákveðið var að brjóta skólastarfið upp og taka fyrir það sem var efst á baugi í samfélaginu. Þá voru tekin fyrir bæjarmörk á fé, númer bæja, lýsing á bæjum, fjallaleiðangrar, aðbúnaður á fjalli, saga réttanna, ullarvinnsla, líkan af afrétti og hálendinu og leiðir fjallmanna. Vikan endar með réttum í Skaftholtsréttum á föstudegi og í Reykjarréttum á laugardegi.

Ekki vannst tími til að vinna kennsluleiðbeiningar um verkefnið.

Fundur um verkefnið

Kennarafundir voru notaðir til að ræða verkefnið og námsmat. Skipulagið var annað en áætlað var í framkvæmdaráætlun. Allir kennarar unnu saman, óháð því á hvaða skólastigi þeir kenndu. Oft skapaðist góð og gagnleg umræða en ekki tókst að samræma námsmat milli skólastiga. Niðurstaðan er að í raun var það ekki raunhæft. Í staðinn varð ljóst að mismunandi áherslur voru eftir aldri og þroska nemenda. Stýrihópi tókst ekki að koma því lengra á þessu skólaári. Til stendur að vinna áfram í námsmati til að efla það enn frekar.

Mat á verkefninu samkvæmt umsókn:

Allar ferðir í Þjóðskógin hafa verið metnar af kennurunum og markmið hverrar ferðar skráð niður og hvort þau náðust. Mat á vinnu nemenda hefur verið unnið á fjölbreytilegan hátt, til að mynda einstaklingsmat, hópmat og sjálfsmat. Þróunarvinna á sviði námsmat er enn í fullum gangi. Foreldrar hafa í auknum mæli tekið þátt í vinnunni í skóginum.

Niðurstöður verkefnisins:

Í apríl 2010 var farið yfir stöðu mála og metið hvernig til hefði tekist á fyrra skólaári samstarfsins. Samstarfsþáttum var skipt í þrennt .

Þjósárdalsskógur

Skógarferðir hafa verið fleiri og fjölbreyttari en reiknað var með í fyrstu. Foreldrar/ íbúar hafa komið með og tekið þátt. Fjölbreytt verkefni hafa verið unnin af nemendum á mismunandi stöðum í skóginum. Starfsfólk hefur kynnt sér skógin í hestaferð vorið 2009. Gerð var könnun á viðhorfi nemenda til skógarferðanna. Valin jólatré með foreldrum og börnum.

Skólalóðin- aðstaða til leikja og kennslu

Starfsfólk vann við að skipuleggja leik og námsaðstöðu á skólalóð. Starfsfólk og nemendur hafa unnið við uppbyggingu á aðstöðunni, sett upp skjólgirðingar, eldstæði, bekki og lagt stíg að eldrjóðrinu. Móarnir í kringum skólann eru notaðir jöfnum höndum til leiks í frímínútum og skiptist á milli hópa hverjir nota tiltekin svæði. Nemendur dreifast almennt mikið um svæðið í frímínútum. Elstu nemendurnir velja oft að vera inni og spila borðtennis.

Vinna með skógarefni úr Þjóðskóginum og nærumhverfi

Notað hefur verið skógarefni sem tekið hefur verið í skógarferðum og einnig sótt efni í skjólbelti við samkomuhúsið. Íbúar hafa gefið trjáboli sem falla til við grisjun og leyft nemendum að klippa skjólbelti og tré í görðum sem efnistöku í verkefni. Tálguvinna hefur verið fjölbreytt. Nemendur hafa tileinkað sér rétta umgengni og nýta sér tálgutæknina við vinnu. Munir sem unnir eru í smíðatímum eru settir til sýnis öðrum nemendum, starfsfólki og foreldrum í skólanum áður en þeir eru teknir með heim. Skógarefni var notað í leiksýningu á árshátíð nemenda og leikritið var skógartengt. Tálguvinnan er e.t.v. komin lengra en við mátti búast.

Áætlun um kynningu á afrakstri verkefnisins og helstu niðurstöðum:

Við uppgjör á GETU-verkefni sem unnið hafið verið í Þjósárskóla í tvö ár var þróunarverkefnið kynnt á opnum fundi. Verkefnið var einnig kynnt á ársfundi Grænfánans á Suðurlandi í Þjósárskóla í september 2010.